

แนวทางจัดการหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน หน่วยกรมทหารปืนใหญ่ที่ 21

จากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน และความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด จึงส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองโดยทั่วไปของทุกประเทศ ยิ่งเมื่อความเจริญทางด้านวัตถุเทคโนโลยีมีมากขึ้นเท่าใด ความต้องการของมนุษย์ก็มีมากขึ้นตามไปด้วย ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาดังกล่าว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่โดยตรงของประชาชนทั้งจากภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้น รายจ่ายทาง ด้านสังคมรวมถึงรายจ่ายอันเกิดจากพฤติกรรมกรบริโภคที่เปลี่ยนแปลง มีผลต่อการเกิดภาระหนี้ที่สะสมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กองทัพบกเป็นองค์กรหนึ่งในหลายๆองค์กรของประเทศไทย ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่กำลังพลของหน่วยมีภาระหนี้สินอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกองทัพบกได้พยายามหาวิธีช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยผู้บัญชาการทหารบกได้ลงนามในหนังสือ กพ.ทบ. ด่วนที่สุดที่ กท 0401/3872 ลง 9 พ.ย.59 เรื่อง ขออนุมัติหลักการแนวทางการจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพล โดยร่วมกับการบูรณาการงานด้านสวัสดิการของหน่วย เพื่อให้หน่วยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลที่มีรายได้เหลือไม่ถึง 1 ใน 3 หรือมีรายได้ไม่ถึง 5,000 บาท/เดือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิต เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งในห้วงที่ผ่านมาสามารถแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง

กรมทหารปืนใหญ่ที่ 21 เป็นหน่วยงานหนึ่งของกองทัพบก มีภารกิจการป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนภารกิจด้านการพัฒนาประเทศ ที่มีนายทหารชั้นประทวน ซึ่งเป็นกำลังพลส่วนใหญ่ของหน่วย และถือเป็นกำลังหลักในการปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จลุล่วงตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือ ต่างก็ประสบปัญหาจากวิกฤติภาระหนี้สิน โดยมีข้อมูลหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน หน่วยกรมทหารปืนใหญ่ที่ 21

หน่วย	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 5260
ป.21	4,780,000	5,070,000	5,660,000	5,650,000	5,190,000
ป.21 พัน 20	12,969,700	13,590,000	13,991,000	14,223,600	14,487,000
ป.21 พัน 30	11,548,000	12,857,400	12,857,400	13,468,000	13,587,600

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าสภาพหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นซึ่งมีสาเหตุหลายประการ และยังเป็นตัวบั่นทอนต่อขวัญกำลังใจของนายทหารชั้นประทวนเป็นอย่างมากและยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วย หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังให้เป็นรูปธรรม

การศึกษาแนวทางจัดการหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน หน่วยกรมทหารปืนใหญ่ที่ 21 ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาสภาพส่วนบุคคลของนายทหารชั้นประทวนมีผลต่อภาระหนี้สิน
2. เพื่อให้ได้แนวทางจัดการหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สะสมของนายทหารชั้นประทวน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหา และดำเนินการวิจัยได้ถูกต้องโดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. สภาพส่วนบุคคลของนายทหารชั้นประทวนมีผลต่อภาระหนี้สิน
2. แนวทางจัดการหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สะสมของนายทหารชั้นประทวน

สภาพส่วนบุคคลของนายทหารชั้นประทวนมีผลต่อภาระหนี้สิน

1. ภูมิหลังก่อนเข้ารับราชการของกำลังพลนายทหารชั้นประทวน ที่มาจากฐานะครอบครัวที่พอมีพอกิน อาจส่งผลให้เกิดภาระหนี้สินได้ทุกเมื่อที่เริ่มปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบว่า นายทหารชั้นประทวนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะพอมีพอกิน ไม่มีทรัพย์สินดั้งเดิม จากกองมรดกหรือมีแต่อาจไม่มากนัก หลังจากที่ได้รับการบรรจุเข้าประจำการที่หน่วยแล้ว ก่อนที่จะมารายงานตัวที่หน่วย นายทหารชั้นประทวนทุกคนต้องมีการเตรียมความพร้อมเรื่องของเครื่องแบบ เครื่องแต่งกายต่างๆตามที่กองทัพกำหนด มีการจัดหาให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานซึ่งต้องมีการใช้เงินจำนวนหนึ่ง หากครอบครัวไหนที่มีฐานะดีก็ไม่ประสบปัญหาแต่อย่างใดแต่หากครอบครัวไหนมีฐานะที่ไม่ค่อยดี อาจจำเป็นต้องมีการกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อเตรียมการดังกล่าว ในวันที่ต้องมารายงานตัวที่หน่วย นายทหารชั้นประทวนคนใดที่พอมีฐานะก็จะมีเงินติดตัวมาเพียงเพื่อที่จะดำรงชีพอยู่ได้ในระยะหนึ่ง ก่อนที่จะได้รับเงินเดือนจากทางราชการ ส่วนนายทหารชั้นประทวนบางคนที่มีฐานะไม่ค่อยดีอาจจะต้องกู้หนี้ยืมสินติดตัวมา จึงส่งผลที่ทำให้ชีวิตรับราชการของนายทหารชั้นประทวนเริ่มต้นด้วยการเป็นหนี้ เมื่อพิจารณาภูมิหลังก่อนรับราชการจึงเห็นได้ว่าถ้านายทหารชั้นประทวนคนใดที่มาจากฐานะพอมีพอกินหรือไม่ค่อยดีก็พร้อมจะเป็นหนี้ได้ทุกเมื่อที่เริ่มปฏิบัติงาน¹

2. มีเงินได้รายเดือนน้อยแต่ค่าใช้จ่ายประจำวันมากทำให้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพจำเป็นต้องหยิบยืมมาใช้สอย จึงส่งผลทำให้เกิดภาระหนี้สิน จากการศึกษาพบว่าการเริ่มปฏิบัติ

ราชการของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนมี 2 ประเภท ประเภทแรกคือสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายสิบทหารบก ประเภทที่สองคือ บรรจุกจากทหารกองหนุนเข้ารับราชการ การบรรจุเข้ารับราชการครั้งแรก กำลังพลนายทหารชั้นประทวนส่วนใหญ่ยังมีสถานะโสด ดูแลตัวคนเดียว ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เฉพาะตัวเองเป็นค่าอาหาร 3 มื้อ และค่าของใช้ส่วนตัวที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หากได้บ้านพักของหน่วยเป็นของตนเองก็จะเพิ่มเติมด้วยค่าน้ำ ค่าไฟ แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ข้าวของเครื่องใช้มีราคาแพง ดังนั้นในครั้งแรกของการดำรงชีพในการเริ่มรับราชการทหารประจำการของนายทหารชั้นประทวน ถ้ารู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ก็จะพออยู่พอกิน แต่ในทางตรงกันข้ามหากมีการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด มีการจับจ่ายใช้สอยสิ่งของที่ไม่จำเป็น จนทำให้ไม่เพียงพอต่อรายรับซึ่งเป็นเงินได้รายเดือนเพียงทางเดียว จนต้องมีการหยิบยืมเพื่อนหรือรุ่นพี่มาใช้ จึงส่งผลให้เกิดภาระหนี้ต่อไปในอนาคตได้ ที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงความต้องการทางร่างกายเพื่อการมีชีวิตอยู่²

3. ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน ให้ทันกระแสความเจริญของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลต่อภาระหนี้สิน จากการ ศึกษาพบว่า นายทหารชั้นประทวนเมื่อได้รับการจัดสรรบ้านพักจากหน่วยและเริ่มมีครอบครัวก็เริ่มมีความต้องการจะพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งส่งเสริมบุคลิกให้กับตนเองและครอบครัว ความมีหน้ามีตาในสังคม การยอมรับจากคนรอบข้างด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เครื่องโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดีทัศน์ ชุดประกอบเครื่องเพลงคาราโอเกะ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า รถจักรยานยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือหรือรถยนต์เป็นต้น ดังนั้นเมื่อความต้องการหลายๆอย่างเกิดขึ้นพร้อมกันแต่เงินรายได้มีจำกัด จึงจำเป็นต้องหาแหล่งเงินกู้ต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ หรือซื้อสินค้าเงินผ่อนจากร้านค้าเอกชน หรือผ่อนจากสวัสดิการ กองทัพบกก็ตาม โดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการผ่อนชำระของตน จึงส่งผลที่ทำให้เกิดภาระหนี้สินได้ในเวลาต่อมา³

4. ค่าใช้จ่ายเพื่อสังคมชั้นสูงทั้งเพื่อการบันเทิงของตนเอง ครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงจากการศึกษาพบว่าค่านิยมสังคมไทยจะมีจารีตประเพณีงานบุญงานกุศลมากมายสังคมทหารจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากการจัดกิจกรรมตามประเพณี เช่น งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานวันเกิด งานวันขึ้นปีใหม่ หรือวันอื่นๆอีกมากมาย ล้วนแล้วแต่ต้องมีค่าใช้จ่ายร่วมกับเจ้าภาพอื่น ๆ หรือไม่ก็เป็นเจ้าภาพเอง หากไม่มีเงินทุนสำรองก็มีความจำเป็นต้องมีการหยิบยืมมาเพื่อจัดงานดังกล่าว สาเหตุนี้ก็เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้เกิดภาระหนี้สินได้อย่างเลี่ยงไม่ได้ เพราะนายทหารชั้นประทวนเหล่านี้ก็เป็นคนไทยต้องปฏิบัติตามประเพณีไทยๆ อย่างเลี่ยงไม่ได้⁴

5. การเสี่ยงโชคได้แก่ ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล สลากบนดินหอยไต้ดิน หรือการเล่นการพนัน เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาระหนี้สิน จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากสภาพค่าครองชีพที่สูงขึ้น รายได้ที่ลดลงย่อมทำให้เกิดความต้องการได้ทรัพย์สินที่ง่ายและรวดเร็วซึ่งการเสี่ยงโชคเท่านั้นที่จะทำให้ประสบผลที่ต้องการ จึงทำให้เกิดการเล่นสลากบนดินหรือหอยไต้ดินหรือสลากกินแบ่งรัฐบาล ปัจจัยในข้อนี้ก็สาเหตุให้สูญเสียทรัพย์สินค่อนข้างมาก นายทหารชั้นประทวนบางคนไม่มีกั๊กมาเล่นโดยหวังจะถูกรางวัลเมื่อพลาดก็ยอมเป็นหนี้เป็นสิน นอกจากนี้ยังมีการละเล่นอื่นๆ ที่ชาวไทยนิยมคือเล่นการพนัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะได้มาซึ่งทรัพย์สินด้วยความง่ายเช่นเดียวกันแต่ในที่สุดก็ต้องเสียเงิน เสียเวลา เสียคน และเป็นหนี้สินมากขึ้นกว่าเดิม⁵

6. กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆของทางราชการไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่นเงินกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ เงินกู้ อทบ.บำบัดทุกข์ เงินกู้อทบ.พิเศษ(เพื่อสวัสดิการที่อยู่อาศัย) เงินกู้โดยหน่วยต้นสังกัดประสานกับธนาคารในท้องถิ่นเพื่อปลดเปลื้องหนี้สิน และต้องผ่อนชำระหรือถูกหักจากเงินได้รายเดือนโดยเจ้าหน้าที่การเงินของหน่วยก่อนจ่ายเงินเดือน เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าเงินในส่วนนี้ยังมีกำลังพลนายทหารชั้นประทวนจำนวนมากที่เบียดเบียนเจตนาของผู้บังคับบัญชา ที่ช่วยบรรเทาทุกข์จากภาระหนี้สินที่มีอยู่โดยนำเงินที่กู้ยืมไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ส่งผลให้เป็นหนี้สินเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้แทนที่จะปลดเปลื้องหนี้สินที่ตั้งไว้ให้บรรเทาหรือหมดลงแล้วชำระหนี้ทางเดียวก็กลายเป็นการเพิ่มหนี้สินขึ้นอีกทางหนึ่ง⁶

7. กู้เงินจากสถาบันการเงินเอกชนหรือแหล่งอื่นๆเพื่อใช้จ่ายเสริมในครอบครัวหรืออาจต้องรับภาระเลี้ยงดูบุพการี จากการศึกษาพบว่า การกู้จากแหล่งเงินกู้ประเภทนี้ส่วนใหญ่เพียงคิดว่าขอให้ได้มาซึ่งเงินเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่สร้างขึ้น โดยไม่คำนึงถึงดอกเบี้ยที่คิดต่อเดือนต่อปีที่สูงขึ้นเป็นเงาตามตัว กำลังในการชำระหนี้ก็ไม่มี ได้แต่ชำระดอกเบี้ยที่มากขึ้นแต่ละเดือน ซึ่งผู้ประกอบการทางการเงินนี้มีทั้งครอบครัวข้าราชการด้วย กันเอง, แหล่งเงินกู้นอกเขตค่ายฯและแหล่งเงินกู้รูปบริษัทเอกชน นอกจากนี้กำลังพล นายทหารชั้นประทวน ผู้ซึ่งเหลือรายได้จากการถูกหักเงินได้รายเดือนจนเกือบจะไม่พอใช้จ่ายในแต่ละเดือนแต่มีความจำเป็นต้องซื้อสิ่งของจำเป็นสำหรับครอบครัว ก็จะใช้บริการจากร้านค้าสวัสดิการของหน่วย ด้วยการใช้เครดิต บางนายก็ใช้เป็นจำนวนมากโดยหวังจะให้เพียงพอในแต่ละเดือน บางนายซื้อแล้วนำไปแลกเปลี่ยนกับร้านค้าทั่วไปในบ้านพักเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินสดในราคาที่ซื้อมาเพื่อความอยู่รอด บางนายซื้อเพื่อนำไปใช้แทนการชำระหนี้ให้เจ้าหน้าที่ที่ตกลงกันได้ ซึ่งเป็นเหตุทำให้สินค้าสวัสดิการเป็นทางออกทางหนึ่ง แต่ก็เป็นการเพิ่มหนี้สินให้กับกำลังพลประเภทนี้⁷

แนวทางจัดการหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สะสมของนายทหารชั้นประทวน

แนวคิดเกี่ยวกับการประหยัด

การประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินที่พึงสงวนไว้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมถึงการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพฐานะและความเป็นอยู่แห่งตน⁸

การประหยัดเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดค่านิยมขึ้นกับทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ โดยเฉพาะนายทหารชั้นประทวนที่เพิ่งบรรจุเข้ารับราชการใหม่ๆ เพราะในปัจจุบันนี้ภาวะเศรษฐกิจของโลกและของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากถ้าทุกคนมีความเป็นอยู่อย่างประหยัด จะช่วยให้ตนเองและครอบครัวมีความมั่นคง มีองค์ประกอบ 4 ประการ

1. การประหยัดเงิน หมายถึง รู้จักวางแผน การใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออมยั้งความต้องการของตน อันเป็นผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอควรตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ คุ้มค่า ความเป็นของตนเองอย่างรอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
2. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด
3. การประหยัดทรัพยากร หมายถึง การใช้และรักษาวัสดุสิ่งของที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมให้เป็นประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รักษาและซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ทั้งของตนเองและของส่วนรวมให้ใช้งานได้อยู่เสมอ ไม่ใช้จ่ายสิ่งของเครื่องใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ด้วยความเคยชิน หรือความสะดวกสบายของตน เช่น ให้ความร่วมมือในการประหยัดไฟฟ้าและน้ำประปาของส่วนรวม

การประหยัดไม่ว่าจะเป็นเงิน เวลา ทรัพยากร และสิ่งของเครื่องใช้ เน้นถึงการใช้สิ่งของเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดดังนี้

1. มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
2. มีความพอดีในการละเว้นการผ่อนส่งที่เกินความสามารถ
3. ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เหมาะสมมากที่สุด
4. คำนึงถึงฐานะเศรษฐกิจ คิดก่อนใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น
5. ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือย หรือตระหนี่ถี่เหนียวเกินไป

6. จัดงานและพิธีต่าง ๆ โดยใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น
7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
8. รู้จักใช้ ดูแลรักษา และบูรณะทรัพย์ทั้งของตนเองและของส่วนรวม
9. วางแผนใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วน และออมไว้บ้างตามสมควร

แนวคิดเกี่ยวกับการออม

เงินออม หมายถึง ส่วนหนึ่งของรายได้ที่ไม่ได้จ่ายไปเพื่อบริโภค หากแต่เก็บไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้จ่ายต่างๆในอนาคต การออมเงินอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การถือไว้เป็นเงินสด การนำเงินออมไปฝากที่ธนาคารหรือนำเงินออมไปซื้อหลักทรัพย์เป็นต้น จำนวนเงินที่ออมนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่

1. จำนวนรายได้ ถ้าบุคคลมีรายได้เพิ่มขึ้น การออมก็จะเพิ่มขึ้นไปด้วย
2. การคาดการณ์เกี่ยวกับรายได้ในอนาคต ถ้าผู้มียาได้คาดว่าในอนาคตจะมีรายได้มากก็อาจจะเก็บออมในปัจจุบันน้อยลง
3. อัตราดอกเบี้ย ถ้าอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันอยู่ในระดับสูงก็จะเป็นแรงจูงใจให้คนเก็บเงินออมมากขึ้น

โดยสรุปแล้วการออมคือการเก็บสะสมเงินรายได้ส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ใช้ ไว้ใช้จ่ายในอนาคตซึ่งอาจจะนำไปสู่การลงทุนหรือฝากธนาคารไว้รับดอกเบี้ย ซื้อหลักทรัพย์ หรืออาจจะเก็บไว้ในรูปของเงินสดหรือในรูปของทรัพย์สินอื่นๆก็ได้ การตัดสินใจออมมีเหตุผลหลายประการดังนี้

1. เพื่อไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ยามฉุกเฉิน คือ ยามที่เกิดเหตุที่ไม่คาดฝันมาก่อน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินอย่างกะทันหัน เช่น การประสบอุบัติเหตุ การเจ็บไข้ได้ป่วย ฯลฯ
2. เพื่อไว้ใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของบุตร การเก็บออมไว้เพื่อการศึกษา นั้น อาจจะเป็นการศึกษาสำหรับตนเอง หรือสำหรับบุตรหลานก็ได้
3. เพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ในการประกอบอาชีพจำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อให้การทำงานสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น
4. เพื่อไว้ใช้จ่ายในการซื้อที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สำหรับผู้ที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง
5. เพื่อไว้ใช้จ่ายในยามชรา เป็นเหตุผลประการสำคัญในการเก็บออมของตน
6. เพื่อไว้ใช้จ่ายในการซื้อสินค้าถาวร เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการครองชีพเช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน รถยนต์ เครื่องเสียง ฯลฯ

7. เพื่อไว้ได้มาสำหรับหลักประกันบางอย่าง ได้แก่ การประกันชีวิต ประกันภัย ประกันอุบัติเหตุ ฯลฯ ซึ่งถ้าบุคคลใดประสบภัยโดยไม่คาดฝันในกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวหลักประกันดังกล่าวจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนได้ ฉะนั้นการออมในการส่งเบี้ยประกันเพื่อให้ได้หลักประกันบางอย่างจึงมีอยู่เสมอ
8. เพื่อหาประโยชน์ ผลประโยชน์ในที่นี้คือผลตอบแทนที่จะได้จากการออม เช่น ดอกเบี้ยเงินปันผล ส่วนลด ฯลฯ นั่นเองโดยทั่วไปผู้ที่มีรายได้สูงถึงระดับหนึ่งจะสามารถทำการออมเพื่อวัตถุประสงค์นี้ได้
9. เพื่อจัดตั้งหรือขยายธุรกิจ อาจเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งในการเก็บออมเพราะเมื่อผู้ใดมีลูกหลานจะประกอบธุรกิจได้ ย่อมพยายามที่จะกระทำ เพราะปัจจัยที่สำคัญในการทำธุรกิจ คือ เงินทุน ดังนั้นการออมจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะได้เงินทุนมาประกอบธุรกิจ
10. เพื่อใช้จ่ายในการซื้อเครื่องประดับ อาจเป็นเหตุผลในการออมอย่างหนึ่งของผู้ที่มิรสนิยมในการประดับ เครื่องแต่งกายและนอกจากนี้เครื่องประดับ เช่น ทอง สร้อย เป็นต้นยังสามารถทำให้เกิดเป็นเงินได้อีกโดยการนำไปขาย
11. เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมทางสังคม ในระบบของสังคมไทย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคม เช่น การให้ของขวัญวันเกิด แต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ มักเกิดขึ้นอยู่เสมอ และไม่ได้คาดคะเนไว้ก่อนด้วย เงินส่วนนี้ถือว่าเป็นเงินออมเช่นเดียวกัน
12. เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกของบุตรหลาน ค่านิยมของสังคมไทยที่บิดามารดาและปู่ย่า ตายาย มักจะมีมรดกไว้ให้ลูกหลานในอนาคต จากค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นเหตุทำให้ผู้ที่สามารถจะออมได้จึงเก็บออมไว้เป็นมรดกให้ลูกหลาน
13. เพื่อไว้ใช้จ่ายในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ใช้จ่ายในสโมสร เพื่อท่องเที่ยว ทำบุญ ฯลฯ เหล่านี้เป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดการเก็บออมขึ้นได้ทั้งสิ้น⁹

เป้าหมายและประโยชน์ของการออม

1. เป้าหมายการออมควรจะออมเงินเท่าใดให้พิจารณาว่าไม่ขัดสนต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันในปัจจุบันและสามารถที่จะมีเงินออมใช้พอเพียงได้อย่างสบาย ๆ ในวัยชรา
2. ประโยชน์ของการออม
  - 2.1 สร้างหลักประกันให้กับชีวิตของตนในระหว่างที่ยังทำงานอยู่
  - 2.2 สร้างอนาคตที่มั่นคงทางด้านการเงินให้ครอบครัว
  - 2.3 เพื่อให้มีเงินไว้ใช้ในวัยชรา ไม่เป็นภาระด้านการเงินต่อลูกหลานและสังคม
  - 2.4 เหลือเป็นมรดกให้ลูกหลานและสังคม

แนวทางการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานการประหยัดและการออมที่กล่าวมาข้างต้น กำหนดไว้อย่างละเอียดเป็นข้อๆ เพื่อนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย เพื่อบรรลุถึงการมีค่านิยมดังกล่าวและส่งผลถึงการปฏิบัติตนในด้านการดำรงชีวิตประจำวันที่สร้างสรรค์ประโยชน์ และอาจมีผลถึงการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญ มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่มั่นคง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก ภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี

กรอบความคิดของปรัชญานี้เป็นการชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนทั้งแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างประยุกต์ที่เกิดขึ้น ใช้ได้ทุกระดับปัจเจกชน ครอบครัว ชุมชน ประเทศ

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542 ในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จะต้อง

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลด ละ ความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า “...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้แต่จะตกอยู่ในสภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพของตนเป็นหลักสำคัญ...”
3. ละ เลิก การแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันทางการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง ซึ่งมีพระราชดำรัสว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดเบียนกันมาจากผู้อื่น...”
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาหนทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไปก็คือให้เกียรติว่ายืนได้ด้วยตัวเอง...”
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ละสิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้น ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้เพราะยังมีบุคคลจำนวนมากมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากการระอายเป็นต้นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทว่า “..พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้กับตัวเองเสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้่องงามสมบูรณ์ขึ้น..” ทรงเน้นย้ำว่า คำสำคัญที่สุดคือคำว่า “ พอ ” ต้องสร้างความพอที่สมเหตุสมผลให้กับตัวเองให้ได้และเราก็จะพบกับความสุข

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทาง สายกลาง และไม่ประมาทโดยคำนึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้ตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ ซึ่ง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน
3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กันดังนี้
  - 3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
  - 3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดโดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
  - 3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
4. เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมใดๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ
  - 4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
  - 4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต
5. แนวทางปฏิบัติหรือผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี¹⁰

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อนั้นผู้วิจัยขอสรุปผลได้ดังนี้ **สถานภาพส่วนบุคคลของนายทหารชั้นประทวนมีผลต่อภาระหนี้สิน** กล่าวคือนายทหารชั้นประทวนหน่วยกรมทหารปืนใหญ่ที่ 21 ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะพอมีพอกิน ไม่มีเงินเกือหนุนจากครอบครัว การเริ่มต้นชีวิตรับราชการจะมีสภาพความเป็นอยู่ไม่ต่างกันมากนัก คือมีรายรับมาจากเงินได้รายเดือนเพียงทางเดียว ดังนั้นภาระหนี้สินที่จะเกิดขึ้น จึงขึ้นอยู่กับตัวนายทหารชั้นประทวนเอง โดยมีปัจจัยที่ทำให้นายทหารชั้นประทวนเกิดภาระหนี้สินประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการด้วยกันคือ ประการแรกปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้เกิดระบบสังคมแบบบริโภคนิยม หลงใหลในเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ตรงกับความต้องการ รวดเร็ว และสะดวกมากขึ้น มีการ

จับจ่ายใช้สอยเกินตัว ไม่เพียงพอกับรายได้ที่ได้รับจึงทำให้เกิดภาระหนี้สินตามมาในที่สุด **ประการที่สองปัจจัยด้านสังคม** เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีพื้นฐานของการให้และการมีส่วนร่วมเป็นที่ตั้ง บางครอบครัวต้องอุปการะและสงเคราะห์คนในครอบครัวจำนวนมาก ทำให้มีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ต้องไปหยิบยืมมาให้พอเพียงกับรายจ่ายจนเกิดหนี้สินตามมาในที่สุด ประเพณีไทยและวัฒนธรรมไทยก็เช่นเดียวกัน ที่ทำให้เกิดหนี้สิน เช่น ภาษีสังคม โดยเฉพาะเงินใส่ซองช่วยงานต่างๆไม่ว่าจะเป็น งานศพ งานแต่งงาน งานกฐิน งานผ้าป่า หรืองานอื่นๆ และ**ประการสุดท้ายปัจจัยส่วนบุคคล** คือผู้ที่มีหนี้สินไม่รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงิน สรุ่ยสุร่าย ชอบการเสี่ยงโชค ติดการพนัน และความไม่พอเพียงในการดำเนินชีวิต มีความต้องการไม่สิ้นสุด ตลอดจนไม่สามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ ซึ่งจากปัจจัยที่กล่าวมาทั้ง 3 ประการเป็นเหตุที่ทำให้นายทหาร ชั้นประทวนเกิดภาระหนี้สินซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานภาพส่วนบุคคลของแต่ละคน **ดังนั้นแนวทางจัดการหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สะสมของนายทหารชั้นประทวน หน่วยกรมทหารปืนใหญ่ที่ 21 ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ควรสร้างค่านิยมและจิตสำนึกในการใช้เงินอย่างประหยัด รักการออมและการดำรงชีพอย่างพอเพียง** กล่าวคือ ต้องรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด เหมาะสมกับรายรับของตนเองและครอบครัว มีการเก็บออมไว้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในยามจำเป็นหรือใช้ในยามที่ต้องเกษียณอายุราชการ ยับยั้งความต้องการของตน อันเป็นผลทำให้การใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ คุ้มค่า ความเป็นของตนเองและครอบครัวอย่างรอบคอบ รวมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในทุกๆด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี และเมื่อกำลังพลนายทหารชั้นประทวนมีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีแก่ตัวเองแล้วก็จะไม่สร้างหนี้สินเป็นภาระให้แก่ตัวเองและครอบครัวแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้บังคับบัญชาของหน่วยกรมทหารปืนใหญ่ที่ 21 ต้องให้ความเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง เพราะภาระหนี้สินของกำลังพลนายทหารชั้นประทวนนับวันมีแต่จะเพิ่มขึ้น ตามค่าครองชีพที่สูงขึ้นและตามกระแสโลกาภิวัตน์ นับว่าเป็นปัญหาที่อาจจะกระทบต่อจิตใจในการปฏิบัติงานของกำลังพลและความสำเร็จของหน่วยงานได้ ทำอย่างไรถึงจะทำให้กำลังพลปลอดจากหนี้สินหรือมีแต่เพียงน้อยนิดเท่านั้น เพื่อให้กำลังพลจะได้มีจิตใจทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาระหนี้สิน ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาถึงภาระหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนโดยละเอียด เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงตรงตามสาเหตุของการเกิดหนี้สิน เนื่องจากปัญหาหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนนั้นอาจจะแตกต่างกัน
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังพลศึกษาต่อเพื่อให้มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นและมีมุมมองหรือช่องทางในการหารายได้เสริมให้กับครอบครัว
3. จัดกิจกรรมการสร้างวินัยทางการเงินปลูกฝังค่านิยมความประหยัดการออมอย่างจริงจัง รวมถึงการลด ละ เลิก อบายมุข อันจะเป็นต้นเหตุที่จะก่อให้เกิดหนี้ได้ในอนาคต
4. จัดอบรมให้ความรู้ทางการเงิน การออมที่ถูกวิธีให้กับกำลังพลที่บรรจุเข้ามาใหม่เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กำลังพลได้มีการวางแผนการออม การลงทุน ตั้งแต่อายุราชการยังน้อย
5. ส่งเสริมและสนับสนุนการนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางการเงินของตนเอง และครอบครัวอย่างยั่งยืน
6. ส่งเสริมอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานประจำให้แก่กำลังพลและคู่สมรส เพื่อสร้างรายได้ และทำให้เกิดความมั่นคงทางการเงินในอนาคต
7. จัดทำโครงการสอนพิเศษให้กับบุตรกำลังพลเป็นส่วนรวมเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับกำลังพลและครอบครัว
8. จัดตั้งกองทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อช่วยเหลือกำลังพลเมื่อมีความจำเป็นฉุกเฉินเพื่อไม่ให้ต้องเกิดภาระหนี้สินจากการเป็นหนี้นอกระบบ
9. จัดให้มีกองทุนเพื่อการศึกษา เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่บุตรของกำลังพล
10. รณรงค์ส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์กับสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วย ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สูงกว่าธนาคารโดยให้มีการฝากเป็นประจำทุกเดือน
11. ส่งเสริมให้กำลังพลมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้เห็นถึงรายรับ - รายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละวันเพื่อเป็นตัวกำหนดในการที่จะลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการวิจัยในภาพรวมของกองทัพบก เพื่อให้ทราบถึงปัญหาสภาพหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนที่แท้จริงในระดับกองทัพบก และนำเรียนให้ผู้บังคับบัญชาในระดับสูงทราบเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาและพิจารณาการจัดสวัสดิการของกองทัพบกให้เหมาะสมต่อไป